

ЦЪРКОВЕН ВЪЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

† Драголюбиски епископ ИОАН

Гонител—Апостол

Когато Богомладенецът Исусе „кръпяше духом“ в Назарет и малкити Йоан, Неговият предечка, прасеще в планинската страна на Иудей, никъде далече, през море, а многохлябиста езически град Тарс, живеше друго момче. То нищо не знаеше за първите две и едва в по-късните си години разбира, че Бог го беше избрал още от утробата на майка му и то беше призовав чрез благодатта Си (Гал. 1, 15) да застане до първите две във вечния Му план за спасението на човешкия род. Това беше младият Павел „от Вепинацовото коляно, еврейсн от еврейте, по закон — фарисей“ (Фил. 3, 5).

Единственият образование в Килизийската столица Тарс, строгото домашно възпитание и богословската школова при „мозете на Гамалила“ направиха от него „ли ревност — гонител на Божията църква, по правдата на закона — испорчен“ (Филип. 3, 6). За честа на отеческите си предци той смяташе, че трябва да извърши „много противни работи срещу името на Исуса Назарет“, да затваря светците в тъмница, да ги мъчи по всички начини и да ги принуждава „да хулят Исуса“ (Деян. 20, 9-11).

Убийството на архидякон Стефан беше печалта, която дръвната Църква търбеше да заплати, за да разкъса своята национално-юдейска обвивка и да тръгне по пътя на божественото определение — да стане вселенска църква (Мат. 28, 19) и да спечели за тази наука най-красния си гонител, „Без прозяване на кръв проища не бива“ (Евр. 9, 22). Госеминго победи пласват и големи жертви. Бог допуша изпитане избраници да умрат мъченически, та от тяхната кръв да се раждат хлябци нови герои на дъха. В предсърциата си всички архидякон Стефан прости на своите убийци, а погледът му, отправен към този, който оборяваше това злодеяние (Деян. 22, 20), рещи съдбата на блядещия дай-голям апостол на Христовата църква. Тогавя Павел наведе дръхте на ония, които хвърлиха малкия върху светия кръвоученик, като че да по този начин сам асеще да участвата чрез кръвта на вечния в убийството на Стефана. Тази сиена запилити ще гирине съветата му (Деян. 22, 20 и 26, 10; Гал. 1, 23) и той ще се счита за „идеолози да се нарича апостол, понеже е гонел цървата Божия (1 Кор. 15, 9). Без молбата на Стефана Църквата знаеше да има Палаи. Един гигант на дъха и вярата-пада, но таинственят Божи промисъл беше послалъ везе до него блядещия му приемник, който щеше да се потруди повече от всички други апостоли (1 Кор. 15, 10) и своята вина щеше да изкупи с по-големи страдания за благодатното Христово.

Различни са пътищата към истина. Едва ги минават по-леко, без борба и стресение, други трябва да промъкват страдания вътрешна преложи. За Павел Бог беше определил вътрешния път, за да прояви в него Святата сила (2 Кор. 12, 9) и да покаже, че и гонителът може да стане дръхтох, когато това е необходимо за Божьето дръхстроителство.

Смъртта на св. Стефан беше стъпка за новия гонител на мидата Иудей. Това обаче също ускори неговото разпространение. Така е и ялтит. Несправедливите преследвания събуждат съчувствие и симпатии към делото на предидеятели. Павел, както сам той признава, одорявала убийството на Стефана. Но това не бива да се разбира в буквения смисъл. Човекът е склонен, особено след една гореща промяна, да предявята своето минало в по-силна краснота. Павел е въстраино надарена личност с дълбока развисаност. Той вижда, че младият архидякон умира с оредна на измъчение; вижда делото му да образява блясък на един велик човек; вижда го да издъхва с молбата на уста за него. Възможно ли е това

да не му направя почувстване? Несъмнено той е изпитвала няколко смесено чувство за одобрение, съжаление, удивление, състрадание, което не е искал да признае, но което като „жъло“ се е забивало в душата му. Даже ако е минавала нотка на състрадание, той я отдава на ревността си по Бога (Деян. 22, 3) и затова трябва да компенсира тази своя слабост с решение да „вони до смърт последователите“ на Исуса. Методът, който прилага, е твърде подходящ. По-късно, като апостол, той сам ще го изпита върху себе си: побужда се фанатизъм на масите чрез клевети, разпалват се ищаняните и религиозните „страсти. Вично това става по-тайно порицание на синодерия, който все още е възпирал за открити действия от мидарин Гамалила (Деян. 5, 38-39). След като обществено мнение е везе достатъчно подготвено, Павел започна да действата. Предоставен му са всички средства и възможности за успешно провеждане на аянтата. Настроение не му липсва. Той „лиша заплахи и убийства срещу учениците на Господа“ (Деян. 9, 1). Ревността по Божия дъм не му дава мира, и в изпълнение на закона той аска да бъде непокорен.

Но в умирените християни той вижда нещо съвсем ново и необичайно. Вместо безвратни образи на религиозно-фанатизъм той среща добротата, ярката лица, които грезт от вътрешен мир и чистоте, дръвната чистота, непоколебима надежда към възкръснали Христос, мъстично обление в Него и уверение за вечен живот в небесите Му селение. От бедните лици на християните струи „тъхната светлина на безсмиртния небесен Отец“, която дълъга живот в мъртвата буква на закона. Това е ново „жъло“, което се забива в душата му. Той се мъчи да го изгизне, но аска да става ревност, но то щине по-дълбоко прониква в него.

Много топли идат от едно изгнание религиозно възпитание. Едва по-късно, като християни, ан. Павел ще прозреть измъчната тактика на грезта и неговото демонично коварство. В посланието си до християнската община в Рим той ще посочи востота за борба с грезта и правдата на избранци на закона, че „той е добър, ама лишият го употребява законно“ (1 Тим. 1, 8; Рим. 7, 10).

С тези бързи съдвения едно съва друго събитие: смъртта на св. архидякон Стефан, предизвикала на християните в Иудей; започналото за Дамаск, Павел стремилъ се е приближавала към своя съдбовен предел, който ще обудя неговите сила и способност и ще ги канализира не в разрушаване, а в съзидание на „църквата Христово“.

Как е достигнал до този прелват и как е протекъл той в душата му, това ще остане неизяснен тайна. За ан. Павел обаче той ще носи своята съдбовна характер и своето обръщение той на изволно пътя ще подкрепата като благодатна намеса на Христа в неговия живот. На него той ще грезда своето апостолство праване (1 Кор. 9, 1) и своя колосален труд за разпространение на свързането в избраници тамска империя. Невъзможно е през погледа да асимотира се промисля в душата на този многоотропача дръхтохност, с твърда воля, силноел характер, висока шкълкова, глъст изпитане с благодат Божия в съвременния неженлюбно сърце. Тук няма място заблудата и възгорнолюбно на блядната истина. Павел е като гранитна скала, в която се развизват всички опити за рационализирани глъдуване на дръхтохното събитие. Към него може да се пристъпи само с вера, както сам той обяснява своя предел: „С благодатта на Бога съм това, което съм“ (1 Кор. 15, 10). Този благодат на Са: Дух е необходим на аска, който би дръвнал за животите таинствена завеса, която отделя историческия факт

— Като пада на земята, чу глас, който му думаше: Савел, Савел, **мо Месиини!**

(Деян. 9:4)

от духовния прелом, който настъпва, когато някой бива „застигнат от Христа Исуса“ (Филип. 3, 12).

От хи. Девана на светите апостоли узнаваме, че в ония дни се дигащо голямо гонение срещу Църквата в Йерусалим, в всички, освен апостолате, се разпръснали по страни Иудейски и Самарийски (Деян. 8, 1). Особено жестоко били преследвани християните-евнеисти, защото чрез тях самото по-лесно прониквало между езичниците. Един от тях забелязал в Иония, където ги сподобил ан. Петър, други — в Самария, където пък ги настъпвал ан. Филип, трети достигнал до сърцето на Источна Сарния — Дамаск, дори до Финикия, Кипър и Антиохия. Всички разпръснати ходоци и благоселани самото (Деян. 8, 4). Това бил истински апостолат на мъртви, които проиницати от огъня на Св. Дух, наред се стремали да носят духовна светлина и радост. За резултатите на Моисеевия закон тези християни-емигранти представлявали сериозна опасност. Трябвало да се вземат бързи мерки за ограничаване „самото за кръста“. И ние виждаме Савел начело за една добър вържевица свети, рано една сутрин, да напусна Йерусалим. Покрай Савел самото любящо място на север да Дамаск. Пътят бил дълъг и в травл една седмица. Отначало минавал по високо планинско плато на Иудея, след това през заредите ниви на Самария, през които само преди няколко години минавал Спасителят и пророческа казвал: „Погледете навън, че са побелели и узрели за жетва. Молете Господаря на жетвата да изпрати работници за жетвата Си“ (Иоан. 4, 35; Мат. 9, 38). По иеломите Вожа плавно сега гонимелт Савел тичал към своето призначе. Изаварио и той се с парл хар Изякована издана да почне от знои, и очите му с омраза гледали към самарийските жители, които наредето с толкова общ порешили Исуса (Иоан. 4, 40). След това пътът се спускал към Ездреловската равнина. Вятърът носел свежа прохлада откъм морето и от засенките върхове на Ермон. Но Савел като че ли бил слеп за тази красота на природата. И в последицата си по-късно той не й отдавал голямо внимание. Неговите интереси са повече от религиозно и психологическо остствие. Човекът го привлякъл по-силно отколкото природата. Но стоелер на цялата му мисловна дейност си остава беспорно Бог.

Савел прилича на ловец, който с открива явни дивя и сега с онянен от предущето на богат лов. На той не е единствения ловец през тези дни. По стъмките му върви Друг. Савел мисли, че преследва, а същевременно самият той е преследван от Божествения Ловец, който е хвърлил вече благодатната примка върху неговото съзнание. Шестнаденното изпитание е откъснало Савела от водовертежа и шум на големина град. Същещините си са прости храмозна стъжка. Те пътят други интереси. Те не могат да му бъдат събеседници. Остава му само едно — да се затвори в себе си и да постави своите мисли и предстои действия вър-

ху велните на неподулата съвест. Савел е истински израилтянин, у негого няма лукавство. И той „мака уметата Израилева“ (Лук. 2, 25), по представта му за Месия носи традиционния израилски отпечатък за Павлавиан. По това, кой кой ще диван народа си от римското юг. За него Месия е по-скоро политически водач, отколкото Спасителят на човечеството от греховете му. Впрочем на тази представта не бил чужди и самите ученици на Господа (срв. Марк. 10, 37; 8, 33; Мат. 16, 22; Лук. 24, 26). Тогата чудно ли е, че Савел си представя Божия Помолник като национален герой, а не като „Бог истинен от Бог истинен“. Който прозвона Словта, а не уждала кръв, за да спаси Израил? Той няма място за поартичане на иудей с езичници, та всички „да бъдат едно“.

Но как да разбира тогава думите на пророк Исая: „Като овладеешта ловеци, които издремто поизрешка и на съвремешните на Исуса да разбрат деня на Божие посещение. И тази намеса свише не акциса за долба.“

Така можем да си представим допикаше душевното състояние на Савел. Нищо в него не предрича обръщане към Христа. От само себе си той никога не би го сторил. Той е преуспявал в иудейството повече от мнозина свои връстници в рода си (Гал. 1, 14) и едва ли би се подал на външно влияние или засилие. Само една съвместествена намеса може да го занара да „прогледна“ и да изтрое от очите му ветхозаветната ловеца, която издремто поизрешка и на съвремешните на Исуса да разбрат деня на Божие посещение. И тази намеса свише не акциса за долба.

Кракът на плътенството наблжава. В далечната се мяркат очертанията на Дамаск. Коле я пътнича напредат последица сили, предущувател отмората на хладната на страноприемничата. Обедното слънце жестоко жара и кара въздухът да трепти. Тогата се случва неочакваното и необяснимото. Изведнаж осветелна светлина от небето огрива дружината. Комент изпалени побогат. Чува се дрънкане на метал, а Савел пада на земята. Отметлата дъга се затваря над него. В алмазния ѝ той жажда един обркат, като на „Моисеев човек“ (1 Кор. 15, 48). Който го гледа с очи от невестоста, сериозна и тъжна, възвизане в същевременно пласка с любов. Под този огнен поглед у него се стовпява всяка сирпотица. Един нежен глас, като „дах от тих вятър“ (3 Цар. 19, 12) му заговора на свещени език на неговите отци (Деян. 26, 14). В тона му звучи дълбока скръб. Той чува два пъти да се споменава неговото име: „Савел, Савел, **мо Месиини!**“ Изведнаж в съзнанието му проблясва мисълта: Стефан беше прав. Христос е жив! И все пак той поставя въпрос: „Кои си Ти, господине?“ Тези не с въпрос на съмнение, а на жажда да узнае истината за Този, Който го зове. Заривант му разум го предлава от взаимно изнание. Той знае, че „сам сатаната се преобразва в ангел на светлината“ (2 Кор. 11, 14), за да предети избраните. Не достаят ли така въпрос и Закарий пред ангела, и Дева Мария при благоуспеието (Лук. 1, 18, 34)? И оти следва успокояващият отговор: „Аз съм Исус“, след което с тих упрек добавя: „Кого ти гоним?“. В същия миг той вижда преобразеното лице на Христа, в трънен венец, със слези от ударите на бича. Кръв се стича на тежки капки от този страдальчески образ. И веднага го пропича друго просветление: „Той също е върху Си нашите немощи и носиле нашите немощи. Чрез Неговите рани ние се изцелихме“ (Хв. 53, 4-5). Не е ли това тависветната любов на Богочовешка. Който ни възлюбил и предаде Себе си за нас (Гал. 2, 20)? Небесна светлина озарява сърцето му, за да бъде светло познанието на славата Божия, проявена в лицето на Исуса Христа (2 Кор. 4, 6). Благоудителт рад на въртата беше доносил душата му в рупеще старе предарствъци, за да достигне до познание на истината, да въздухове за свързване с Христа и вече не той да живее, а Христос да живее в него (Гал. 2:20). Това беше една каингутица на дула и волата, пламняне на разума и покориане на Христа (2 Кор. 10, 9).

Савел е слезен. Разтрерван и умален, той лежи на земята като хвърлено в обрката диво. За него цялото време да възле в да дал обркат плод. Той не се съвизна, че е видал Господа и че Той му е говорил (1 Кор. 9, 1). На това явление той ще гради своето дело и ще зацнища апостолското си достояние и много пъти ще повтари в своите речи, че е призван не от човечи, а от Бога. Савел не е фантазирер, не е бела хамлетиска натура, но човек на волата и делото. Той бързо се съвзема, регрурира същите си, за да ги поизни на Този, Който го е застигнал и пленил: „Господи, какво азвям да направя?“ У него няма

създа по загубена слава и кариера, няма колебание и отчаяние до смърт. Тази волева натура като че ли говори: „Виеми те, Господи, и дай ми Себе Си! Аз искам да знам Твоя съработник, Твоя раб“. Така той ще се назовава впоследствие полагания си.

Когато се вдига от земята, Савел е ослепял. Той не вижда своите създания, които го водят за ръка през градините порта. Но думавите му очи са зачетнали един образ, който дълголетие си остава в тях. И още едно познание придобива той от това благодатно въздействие: че то не е „зависел от околната, която искаше, нито от околната, която гледа, а от Бога, Който мислява“ (Рим, 8, 16). Срещата с Исуса не е за него само лично явление, но цялостна вътрешна промяна на възгледите, избиране от равнищата наистинност, от културния фалшивизъм; една обесненост, че Исус е Месия; без явяването на Възкръсналия, Савел никога не би могъл да проумее „безумството на кръста“, в което се преплитат едни и нуден. И самият факт, че Христос му се явява не като страшен съзид, готов да отмъсти за гононенето на Не-

говите последователи, а като восприемащ „до Своята милост, чрез бащата на възраждането и обнова на Духа Святого“ (1 Тим. 3, 5) Спасителя, е доказателство за Савла, че Исус е „дигнат Божие, Който взема върху Си греховете на савта“. Тази Божия любов, проявена към всички грешници, между които той се счита за пръв, става основна тема на всичките му проповеди. На нея той ще повести цялото си възложение. От неч не ще го отдели ни смърт, онаквост или неч, ни смърт, нито живот, ни чистотина, нито блещене.

Това беше един чуден дубови между Творец и творение, между благодатта и свободата. Савел затова беше помирнен; да ли обаче Исус Христос в него първи асимилира Си дълготърпението за пример на оная, която поговаря в Него за живот нече (1 Тим. 1, 16). Когато след двадесет години той ще напише до коринтяните: „Ще е мъдрост? де е книжовност? де е разнекване на твоя неч? Не обещам да Бог мъдростта на твоя смисл?“ (1 Кор. 1, 20) — той ще си спомня за този час, когато „Бог избра оная, що е безумно и слабо, да да възрима мъдрите и силните“ (1 Кор. 1, 27).

Света Дева Мария-Богородица в Изкуството

Благотворното почитание и молитвено обръщение към светата Дева-Богородица започнало твърде рано в Църквата. Рано и в изобразяването на нейното охутоверено лице и нейната проницателна фигура в изкуството. Дълбоко преклонение пред тази князюга от околната, която гледа, а от Бога, Който мислява за утеша, покор и помощ в скръби и беда изобразяването изкуство въздвигнало в много и различни видове смисъл в историчност образи и художествени композиции. Този всеобщ е сюжет на творческо преработване, на свети дораз в възмъжене художествено въздвигане в багри, мрамор, благородни метали, дърво, мозаични комбинации е мотивира най-близките и най-свисти на човешкото съществуване и така е дал в притежанието на свързвател съвременно най-големия дял художествено произведение, възможни от врецата и светата Дева-Богородица. Непълна достоверно е, че художествено покръпена на светата Дева-Богородица през вековете са история на еволюцията в изкуството-икононе и скулптура, но и особено на изкуството, на инструментите, с които се е служило това изкуство, на вкуса на обществото, сред което се поражда то и това, което го дълбожава. Едно е изкуството при самоволното изобразяване на Дева-Богородица по стени и преградите на катедралите; друго е то — вселенност, внушето, но никак студено, строго в живописното е същин бож (иконата на св. Богородица от VI век на Синай) и в мозаичите на Итало и друго — фамилиарно, усмихнато се в мраморите скулптури, в дървето и от сложна кост художествена вълноза, в мозаичите от IV век в Арменското в Равена (Италия) и другата, по-високо — през средните векове.

Како проследяване еталите на изобразяването на Божията Майка в изкуството можем да кажем, че вървта и нея винаги в все повече и повече е творила изнито изкуство, а образът ѝ и фигурата ѝ това изкуство започва да предава по-гъвкаво, по-свистно и по-близо до един небесен образ, който обхваща е общ човешкия род. Тази гореща вяра и благоговение пред нея са дала сила, дълбочина на дръжжяването и изобразяването на велики и по-накни представител на художествения гений, за да отразят таинството, извършено в девическата ѝ утроба и небесното присъствие в нейното майчинско същество.

От творчествата на светите отци на Църквата установяваме, че изобразяването на Божията Майка, на Исуса Христа, на св. апостоли, на митичните за вървта, удоините Божие, подвижници, верни следовници на Спасителя, които днес наричаме свети Икони, са получават това название на свети и това специфично религиозно значение в Църквата достояние а главно във време на иконоборството. За първото, в дървето и от сложна кост художествена вълноза, в мозаичите от IV век в Арменското в Равена (Италия) и другата, по-високо — през средните векове.

През време на спорете за почитание и за отричане на иконите, културният ѝмт твърд продължава да се засилва до царуването на император Лъв III Исавриец (717-741), когато се дал силен гласък на иконоборството (особено от 726 г.) и временно, само временно, благоговенията ревност до иконите чуждешка взимано, за да се прояви библично, нечуждество след цялостно само достигане. Свещената по нареждане на

Лъв III Исавриец икона на Спасителя от медните врата на императорския дворец в 787 г. била отново поставена по законите на „благата“ Ирина, като се направил надпис под иконата: „Свещената икона от Лъв икона, чети отново поставена Ирина“.

Чем има еволюция в съзнаването на значението на иконоборните изображения, като свети Икони и в днешния смисъл, както и в композицията на нови елементи към образи или образите за светлите, се потвърждават от откритата и у нас, в България, в 1910 г. в София (иконогавна Сердика) старохристиянска гробница, която се датира от IV до V в., сподобете и стени на които са украсени с изображения. По стени на гробницата изобразяват се със символични и дръжжяването мотиви, а в злате на сводавете и покриваната глина изобразения на архангелите Михаил, Гавриил, Уриил и Рафаил, но без орели и намотит стило и технически на изобразявател-портрети на антична Гърция.

През „първата глед Ефеския вселенски събор (432 г.) се построят много монументална (памятниците вселенски) икони. Икон от тези първи имали мозаични позове и живопис по стени. В Перуцина, окръг Пловдивски, в тай наречената „Червена църква“ се съхраняват фрески от VII век. В тази фреска са отразени традициите на еленизма, които до голяма степен определят стила и техниката на старохристиянска иконография в Палестина, Египет, Сирия, Мала Азия. Там съществуват за измънените в името на Господа Исуса Христа е живи и подготви им стават сюжет за майчинството в различна, в охутоверените им възмъжене лица — сюжет на иконоборното изкуство. От тези страни: Палестина, Сирия и пр., докато за християнска мисъл и подвижничество, са произлезли и старохристиянските икони, които по мисъл, техника и стил се алагат и на Балкана, включително в България, чрез силното културно-религиозно влияние на Византия. Това влияние е било много силно върху населението (смесени от славяни, гърци, траки и други малочисленни етнически групи) до образуването на Българската църква в 681 година. Българите-славяни се противопоставили на християнското алиание и на разпространението на иконографското изкуство, като изва на християнската вяра. Но това е до 865 г. когато християнството става официална религия в България и постепенно — вяра на целия български народ. Географските условия и политическите обстоятелства са такива, че християнското покръпване на българите се приема от Византия и заедно с това, заедно с гръцкия клир, богослужебен гръцки език, богословски съчинения, култ и византийска църковна музика в България навлиза и византийската живопис — икононе с нейната техника, художествени традиции и стил. Иконоборството в България, което навлиза в религиозната практика на исповедниците във вървта народ, имало и своите горещи защитници едни от които е бил и Иван Екзарх, който прѣбыва от гръцки на български книгата на св. Иову Дамаски „Гриждиво изложение на православната вяра“ в защита на иконопочитанието.

Най-древните изображения на св. Дева Мария в катедралите и в базиликите представат св. Дева в четири различни образа, които отразяват и различните състояния у нея, а именно: Молдана се Дева, Молдана се Дева-Майка Божия, Божията Майка — прадла и Божията Майка — седнала.

Молдана се св. Дева е прадла, гънетте ѝ са некое издигнати над раменете и главата ѝ е оокрита с кръпа по думите на св. д. Павла (1 Кор. 11: 4-6). Този образ на св. Дева е от II в., запянен на тавана на Люгвинската църква. През Средните векове художниците го подновяват като действителен сюжет в той се намива на много стени във фресковите композиции и яля чисти за св. Пречистие. Поизоста св. Дева

е дадена с по-изпъкнала фигура и над Аногистите, като Богородица, която е в духовно превъзходство. В края на IV и началото на V в. тази Молища се свята Дева се разпространява като образ в образите преработено на Иконо. Но азгуба първоначалната си простота. На входната врата на църквата „Успение на свата Богородица“ в Никея, Мала Азия, над изобразените на Молищата се Дева е написано: „Моли се за верните, които влизат!“

Изобразението на Молищата се Дева във Фракия започва да се появява едва в края на VI и началото на VII век.

Молищата се Божия Майка се различава от Молищата се свята Дева по това, че Богородицата Иисус е вече изобразен пред нея, обхващат на гърдите ѝ. Този композиционен образ се прокламира след Ефеския вселенски събор (432 г.), когато се прокламира божественото майчинство на свата Дева. Тя е пак с издигната над раменете ръце. Особено много се разпространява този образ на Молищата се Божия Майка на Света Гора (Атон).

Третият и четвъртият образ на Божията Майка — права или седнала, са в композиция с Богородицата. През VI и VII в. в Цариград е бил разпространен рисуваният от св. апостол Лука образ на Божията Майка, изпратен от Перусядин на императорския Пулхерия. Копията от оригинала са издълбавили последния. Светата Майка е била наричавана права по положението на тялото. Дясната ѝ ръка била лежатурна на гърдите, главата ѝ малко наклонена към Богородицата, поддържащ от лявата ѝ ръка. Едва от V в. се появяват сизие около главата на Божията Майка и в Богородицата. Поради това и направените копия от оригинала на св. ап. Лука вече имат сизие (нимб).

След Ефеския вселенски събор Божията Майка е представена и царствено-гържествена, седнала на трон, вепчествена, свето седналите на Божествената младост. Иисус е на коленете ѝ. Главите на Майката и Сина са на една линия. Фигурата на Божията Майка е оделена, тежка, има големия оч, черни, с широко отворени клепки. Богородицата е с царствена стойба, благославящ с десницата Си, а лявата ръка държи свитък. Във Византия тази композиция е била наречена „Геотокос“ — Богородица. Византийските художници са ѝ дали точност в съотношенията на частите и при всичките ѝ разновидности. Божията Майка има позата на свещенодействаща. Блоските византийски мозайки са ѝ обичали и страждали с разкош, но малките кубически стълба са ѝ придавали суровост. Божията Майка е представена като царица с корона на главата, обелена във виолетово-червеното на драгоценни камъни. В епохата на иконоборчеството това изображение на Божията Майка преминава в Рим и за пръв път ѝ рисуват в този тържествен вид в една фреска на църквата „Свети Климент“, тя седи на трон, на главата ѝ диадема, шията ѝ окръжена с перли, дясната ѝ ръка е издигната за благословение, а лявата поддържа Богородицата.

Тези основни образи в композиционното художествено творческо изображение разработва от век на век, послужаващи си с четката в боите, с чука и мрамора, с багрите на стъкло и други мозаични материали. Но от величествената и твърде строга фигура на свещенодействаща Майка Божия — Царица Небеса, протекваща след Ефеския вселенски събор до X в., постепенно се отстъпва технически, като се приемат основните формули за този стълб изображение. В X в. в Църквата „Св. София“ в Цариград, Божията Майка е тя така величествено изобразена, но повече като Молища — за човешеството. Сидо тя е дадена и в църквата „Св. София“ в Киев (през XI век). На о-в Хиос в огромна абсида е дадена между два Архангела — величествена, Молища се Майка Божия. Сидо и на Дафин (вм Фоклада). Тези изображения на Божията Майка на Изток имат сходството си с иконите златни кунули се развива два пътя образ на Молищата се Майка; първия — права, с пространи ръце, а другия — с кръстовани ръце, с дълбоко въгълбени погледи. В двете изображения тя е обелена в свещен оделен, украсени в сиривски стил, със златни нивки и краищата, с крестни знаци отпред на покривката на главата и на раменете (от IX в.).

До XIII в. тази смаяваща и подчиняваща величествена Божия Майка — Молища се и свещенодействаща, класе, доминира в византийската формула за декоративния стил в живописа. От този век — XIII, строгото величие на фигурата ѝ на лицето на Божията Майка се замества от мек и топъл вена поглед, пътен с израза на божествено човеколюбие и синхронизиран към човешкия род. С покрити глава по сиривски, с удължени бледо-розови очи, с нос пръта и дълги, с малки уста, тя е освободена от свещенодействащо и виждаме в образа ѝ по свангелските описания: смъртно наклонена глава, погледът замреж, тъжен от страдания, които влизат. Става трагична да се рисуват от двете ѝ страни св. Архангел Михаил и Гавриил, като първия държи копие и чука, а вторият — кръст, показващи на оръдията на макуинетиното

страдания. С твърде удължените си пръсти Божията Майка държи много стеснено Богородицата, чиято жеста на главата е изключително интересна и знаменателна: много фамилиарно Той стиска палеца на божествената Си Майка с двете. Са ръце и прави живо движение на главата Си укаже! От внезапното движение са излязла на левия Му крак се отвързва и виси на връшцата. Фонът за това изображение на Божията Майка е бил обикновено златен и тя изглежда тъй, като че продължава своя земен живот, обгърната от сияен мрак, златното набразден, съгласно ориенталската техника на рисуване.

Това изображение на Божията Майка е било разпространено много и в различни варианти, но обикновено с библиографско на емайла или отразено от емайларна рамка. Това изображение е получило названието „Панагия“ („Богосвятия“) в Иверския манастир на Света Гора; „Хологергия“, в Грузия — манастира Георгия, „Никопейка“ — във Венеция. В направата ѝ се сита до композиции от чисто злато. Такава е Божията Майка от Кукаи в Грузия (Георгия), любозитно виемствена в богати багродирни метали, лазурни емайли и виолетов пурпур. Такава е и бещуцката алатна икона на Божията Майка във Венеция в храма „Св. Марко“, която стои пред свещения олтар и е направена от златна плоча, медальони и скиоциени камъни. Тази творческа художествена традиция на Панагия в Русия, остава и се развива в различни провази. В Новгородската културно-свещено-просветна школа твърдят на „Панагия“ се спазва строго, а в Московската иконописна школа Божията Майка е предедена по-грациозно, но винаги тъй много и богато украсена със сълъковности, че се намалява изразителността на самия образ. Такава са и Смоленската Божия Майка, Казанската Божия Майка и св. Богородица Невгирская, наречена тъй, защото тяла хвърлена в голем, стихнен пожар и пожарът спря, а иконата не била засегната от пламъците.

Изобразенията на Божията Майка на Изток и на Запад било в прамитивна или свещенодействателска форма, прости или величествени, са или да изобразят със стълбени кубични със сълъковности, с метал или на фрески староземните похвати. В Новгородската културно-свещено-просветна школа твърдят на „Панагия“ се спазва строго, а в Московската иконописна школа Божията Майка е предедена по-грациозно, но винаги тъй много и богато украсена със сълъковности, че се намалява изразителността на самия образ. Такава са и Смоленската Божия Майка, Казанската Божия Майка и св. Богородица Невгирская, наречена тъй, защото тяла хвърлена в голем, стихнен пожар и пожарът спря, а иконата не била засегната от пламъците.

Първите скици в змяни за свата Дева-Богородица на византийските художници и хипнописци в характерният като „неоглъзани Спосни иконопис“, „стена перазуризма“, д на Запад и характеризират с „благородството на палма“; скици и змяни на и за жената „благословена между жените“ (Лука, 1:42), която ражда обещания от Бога Избавителя на човешкия род.

От първите скици на древността за свата Дева-Богородица и от съвършените творби за нея през вековете до сега се седи на само за развитието на изкуството, но и за развитието на цивилизацията и нейните характеристики за всяка епоха. Иконографското наследство в неговата цялост и тъй, както то е съхранено по места, е достоверен свидетел на религиозните и естетически потребности на християните в различните етапи на християнската цивилизацията по-общо и по отделно за народите, където то навлиза и се развива.

Класификацията на иконографското наследство не е лека задача. Затрудненията произлизат от това, че много от иконите, които сега се приравняват от официалните институти на дадени народи, не са произведени на художници, произхождащи по кръв от тези народи; иконите са преминавали от манастир в манастир, от църква в църква, от народ в народ. Много дени ексземплярни от тях са били подарявани на царе и царски двореца, на църкви, манастири и видни личности от чуждестранни църковни и граждански делегации, изпратени с различни иници в чужбина. От друга страна, ако бъдат класифицирани на началото на народността, то в териториалните граници на народите са станали такива промени, че една икона класифицирана би била много условно верна. Затова, изследвайки като правилна класификация на това явление изключително артистично богатство се приема тази, която разглежда иконите по местата, където те са съхранени. И именно поради това, при съвременните оживени културни връзки между народите, при постоянния културен обмен чрез демонстриране на национални културни ценности, на международно изложби иконите се представят, като български, гръцки, руски, югославски, сивайски, кипърски, южно-италиански (от Равена) и пр. Тази класификация дава възможност да се правят сравнително изследвания на иконите, на паралелите в развитието на иконографското изкуство и взаимното влияние, което са упражнявали иконографските школи и произведенията на международен мащаб.

Колкото се гласи до стила на иконографското достояние, то може да се раздели на две основни групи — източно и западно; източно-православна и западно-православна (католическа), като се има винаги предвид, че и двете израстват

на една основа, а основата е общата вяра в Христа и Неговата пресвята Майка-Богородица и се развият при неизбежно взаимно едно на друго по северните брегове на Средиземноморие.

В следващи статии ще се разгледаме как е представена Богкият Майка-Богородица в запазените от християнска

Рожденият ден на Църквата Христова

„Когато настъпа денът Педесетини, те всички в едно-единство бяха азидни“

(Деян. 2:1)

Християнството със своето претоворително въздействие в живота на човешкия род доказва нещата действително на животворния Дух Свети, Който живее и действава и днес, както и вчера.

Креативният камък в християнството е учението за трединния Бог. Св. Григорий Богослов казва: „Едно е естество; неизменно, несътворено, безтелно, благо, свободно и равностойно. Един е Бог и три озарения, Който управлява света: Троица не в различни степени почитана, защото естеството е неразделно, Единната и в Божеството, но тричислени са тези, на които принадлежи Божеството. Всеки е Единният Бог, ако именуваши едното от Тримата“.

Идеята за трединния Бог е непрестанно вътрешен диалог-тед във възрашните съзиания, огънът, който ги движил към нови простори в обещаване и претоворяване в живо дело идеята за свобода, братство и равенство, както и идеята за равеността във народите, сочещи пътя към духовното усъвършенстване.

Кавка е същността на това общество от възрастни в Христа, наречено Църква?

По определението на православната догматика Християнската църква е общество от възрастни в Христа, установено от Господа, съединено в една вяра чрез словото Божие, таинствата и свещеночначалното, осъществявано от Св. Дух за вечно спасение.

Следователно Църквата е дело Божие, дело на Св. Дух. Рожденият ѝ ден е денят на св. Петдесетини, ден на третото лице на Св. Троица — Св. Дух. Историята на Апостолските деяния с повестуването за съществуването на Св. Дух в сърцата на апостолите разказва за основаването на Църквата (Деян. 2 гл.). След това повестуването Св. Дух обновил вътрешно сърцата на Христовите ученици и ги подготвил за служене на Словото. С това Той станал силата на новия им живот и вътрешната духовна връзка на обществото им. Така произлезе Църквата, като дело Божествено, като дело на Св. Дух.

А Възлюбеното слово извършил делото на изкуплението с проповедта за спасението, чудесата, страданията, кръстната смърт, възкресението, възнесението и възпяването на Св. Дух над апостолите.

Съществуването е станало на 50-ия ден от васалната победа.

Този ден се отбелязва като рожден ден на св. Християнска църква.

И това доведе като следствие от обединението на Христа към учениците: „За нас е по-добре Аз да си замина; защото, ако не замина, Ученицитет няма да дойде при вас; ако аз замина, ще ви го пратя“ (Иван 16:7).

В Стария Завет също се подчертава и осмисля 50-ия ден — спомен за Синайското законодателство. Отдаване благодарност Богу за закона, даден им след излизането от Египет. В кн. Левит четем: „До първия ден след седмицата избрийте 50 дни и тогава принесете Господу ваш хлеб привнос“ (36:16).

Пророк Ионах пророчествува: „че спасението ще бъде на Своия в Йерусалим“ (2:32).

В рождения ден на Църквата учениците Христови се удостоиха да получат Св. Дух чрез „езика, като че огнен“ (Деян. 2:3).

И те започнаха да говорят на други език, според както Духът им даваше да проговори (Деян. 2:4).

А в Йерусалим, пошегува дееспособен св. еванг. Лука, се намръхна пъден, човешки набожав, от всеки народ под небото (Деян. 2:5).

И всички бяха смаяни и в недоумение думая един другиму, какво ли аз е това? (Деян. 2:12).

Тогав Петър се изправи с единадесетте, видния глас и почна да им говори, цитирайки прор. Иония — 2 гл. 28. „И ето, в последните дни, казва Бог, ще изляе от Моя Дух върху всяка плук... и ще покажа чудеса горе в небото и личби долу на земята... преди да настъпи великят и славиен ден Господен. И тогава всеки, който призове името Господне, ще се спаси“ (Деян. 2:17-21). И Петър продажи в отговор

древност до днес икопи в различни православни народи и големи православни общности, тъй като налягаха интересът по различни подбуди: религиозно-мистичен, църковно-догматически, културно-исторически, изкуствоведски и др. е особено засилан към светите икопи.

Архимандрит ГОРАЗД

на въпроса им: Какво да правим, мъже брате? — Покайте се, и всеки от вас да се кръсти в името на Исуса Христа на прошка на греховете и ще приемете дара на Св. Дух (Деян. 2:38). И които приеха на драго сърце думите му, кръстиха се; и се присъдишава в оня ден около 3000 души.“ Троя и чистият резултат от кръщенето. А дееспособен (Деян. 2:41) продължава: „Постоянствуваха в учението, в общуването, в любебното, в молитвите, всички бяха заедно, и всичко им бе общо и разредохаха всекому според нуждата. И всеки ден еднодушно престояваха в храма, и прелюбавяли по мълките хлеб, краяха се с весело и чисто сърце, завладеа Бога и бяха обичани от целия народ, Господ въз се вседневно прибавише към Църквата такава, която се съставлява“ (Деян. 2:42-47). И всички те бяха не мнозина мъдри, но мнозина смяни (I Кор. 1:26). И колко скоро тази бедна дружина завоюва света със своята проповед за Христа!

Ние първата в едната, света, вселенна и апостолска Църква. Убеждена сме, че нейното вътрешно, скъпено същество е нейната истина. Но това, което съставлява нейното същество, което прави Църквата църква, то е Св. Дух. Той е утвърдана учениците в таинствата вяра, Той ги е ободрил и Той създаде от тях една Христова община, на която членове са свързани във вяра и в любов със своя глава на небото и между себе си на земята.

Какво е учението на Църквата за трединния Бог?

Бог е един по същество и троячен по лице — Бог Отец, Бог Син, Бог Св. Дух. Това е основата. Трите лица на св. Троица са равни помежду си, но имат свои особености, свои лични свойства. Кои са те? Ето, първото лице, Бог Отец, притежава следните лични свойства: Отечество и нероденост; второто лице, Бог Син, — синонство и роденост; а третото, Св. Дух — възходане.

Дух Свети, като трето лице на св. Троица е и притежание на това лично същество, е възходан от Единия Отец. За това свидетелствуват и второто лице на св. Троица Божият Син: „А кога дойде Утешителът, Който Аз ще ви пратя от Отца, Духът на истината, Който изхожда от Отца, Той ще свидетелствува за Мене“ (Иван 15:26). И не само свидетелството на Христа се подчертава, а Спасителят казва, че Дух Свети ще продължи и довърши започнатото от Него дело на земята: „Той Мене ще прославя, защото от Мене ще вземе и ще ви въздана“ (Иван 16:14).

За равенството и единността се говори и в проповедта беседа на Господа Исуса Христа: „И Аз ще помоли Отца и ще ви даде друг Утешител, за да пребъде с вас всички. Духът на истината, Който съществува, не може да приеме“ (Иван 14:15-17). В Новия Завет тайната на тринността най-напред е била скрита при кръщенето на Исуса Христа, където Дух Свети съзвона над Сина Божия във вид на гълъб, а Бог Отец свидетелствува: „Този е Мойт възлюбен Син...“ (Мат. 3:16, 17).

Сам Господ Исус споменава за тринността в изпращането Учениците Си на проповед: „Идете, научете всички народи... като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Святого Духа“ (Мат. 28:19-20).

Трица са, говори св. Ионах Богослов в своето първо послание 5:7, които свидетелствуват на небото: Отец, Слово и Св. Дух; и тези трима са едно.

Богославният ил. Панде също свидетелствува за св. Троица: „Благодатта на Господа ижего Исуса Христа и любовта на Бога и Отца и общуването на-Св. Дух да бъдат с всички вас“ (2 Кор. 13:13).

Четвъртият век ех в сериозни занимания и установяване на главен и основен догмат — за тринността. Особено много труд са дали св. Атанасий Александрийски, св. Василий Велики, св. Григорий Богослов, св. Григорий Нискии.

В отговор на възникналите ереси на Арий и Македоний през този век св. Църква ясно и подкрепно го е формулирала. Имам предвид I и II всел. събори. В Символа на вярата ясно е формулирала вярата в Бога Отца още в I член; от II до VII чл. е формулирала догматическото учение за Божия Син, а в VIII чл. — догматическото учение за Св. Дух.

В апостолско взаимноотношение на трите лица на Св.

Троица се различава пълнотата на любовта и свършеният живот на Бога. По пъти на личното съвършенство, което е недъг в живота на християнина, върховното съзнание се подпомага от личното осъщаване на Св. Дух. Който се получава в Христовата църква чрез извършване на св. тайнства.

Старият Завет, който в историческия процес поведе към спасението, не веднаж различава действията на Св. Дух.

Св. Архиепископ Стефан говорил на музетите: „Вие всякога се противоправите на Св. Дух, както бидате ви, тъй и вие“ (Деян. 7:51). И прор. Давид се молил: „Скъдай сърце чисто в мене, Боже, и правна дъх твои вътре в мене. Не ме отхвърляй от лицето Си и Святи Твои Дух не отнемай от мене“ (Пс. 51:13).

Нека повторим: След възнесението Си Христос каза на учениците Си да не се отдалечават от Йерусалим, а да чакат обещанието на Отца, изпращането на Святия Дух. „Ще приемете си а за, кога слезе върху ви Дух Свети“ (Деян. 1:8). Това се осъществило в деня на Петдесетница, когато св. Апостоли се възцарили с Дух Свети (Деян. 2:4). След апо-

столите всички върващи получават Дух Свети и на тях „Бог изпраща в сърцата Духа на Свои Сина“ (Гал. 4:6).

Вървато за единството и единството на св. Дух с Отца и Сина е била цялата жана в Църквата:

„Да не угаснаме Духа в нас (1 Сол. 5:19), който е Дух на истината. Когато възникат светци Патриарх Витимий напушше старотрестолния град Тирнос, на върлоза на своите разплакани пасоме: кому ни стаяши, отче светий, той отговори: Под краката на Св. Троица!

Свети думи! Утеха на светци! Завет на духовен титан! Избави на чисто и свято сърце...

Осен обещанието за измрачването и получаването Духа на истината, за ошветен фон да тази свята картина даан не е от съществено значение и фразги, който говори за дисипацията на духа, че „се вървя в еклизиастична бика зредло...“

Господи, има преставното Твое Духа в третия нас апостол Томас исповядвал: Того, Благий, не отом от нас, но об о вие нас молещи: Ти еси!

Старофорец свещеникомон д-р Иван НЕДЕЛЧЕВ

Пантеон на българската святост

(храм „Свети Едмундсвенци“, София)

Вред турския аристократически квартал на София се издига голяма джамия — Кюкча дериш Мехмед пашовата джамия или Имарет джамия. Построена по почин на великия везир на султан Сюлейман, башака Мехмед паша Соколович. В Националния археологически музей в София е запазена била храморията плоча, написана със златни турско-арабски букви. Написът гласи:

„В името и с помощта на великото, младостваното, щедрого и всепобедно Бога, настоящият богомолитвен дом — свята джамия, се съгради и построи с цел, за да се служи като голям молелен дом — катедрала джамия на всички благородни, възпитани и просветени мюсюлмани, както и на всички истинно-верни и правоповни мохамедани, лето и да живят те. Съграждането на тази великолелна и украсена джамия се започна и с извършването на великия първо везир и главнокомандващ императорските войски победител муштра Мехмед паша Таван ибн Абдул Муадиз (Соколн родом от Босна) в осмата година (1528) от първаното на великия османска досега по ред, султан Сюлейман II Славян, син на султан Селим I, наричан с прозвището „Явуз“, т. е. „сиарел“.

Джамията е строена от прочутия архитект-инженер Кюкча Синан, българин от село Широка лъка. Същият е строил мостове и водопроводи, украсил е Цариград с монументални сгради. Изградил е осемдесет и една джамия, една от друга по оригиналност и по-силна като архитектурни творби. Най-славното му творение е джамията „Султан Селим“ в Одрин.

Кюкча Синан най-кратко турците го наричат маймар (майстор) Синан тридесет години по-късно (1558 г.) строи пак в София Бяла Бяна джамия, която и до днешен е молитвен дом на мохамеданското население в столицата.

В пътниците на Елвиза Челиба четем: „Кюкча Мехмед пашовата джамия на ревера Сюлейман Хан-Дериш Мехмед паша; тя се именува Имарет джамия и е една свята храм. Както султаниските джамии и тя е високо кубе. Отирете към нея и отива, тя е много величествена... Тази свята джамия е иваторска работа на архитекта на Сюлейман Хан — Кюкча Синан, който в този вестрикс храм е показал голямото си изкуство“.

Преди освобождението на България от османското иго Имарет джамия е служила за мохамеданския молитвен дом

и е била наричана „Черната джамия“, защото минарето и е бидо от чер грант.

След сключването на Санстефанския предварителен договор за мир в България чисто турската Имарет махала бърже се заселила с българи. В нея се намирал Малютин дворец, около който се образувал новият квартал. Жителите българи били гисто населени за времето си и решени да си построят православен храм на името и за чест на светите братя Кирия и Митрид. Общината ни отредила местото, където да се намира училище „Глиб Итчанов“. По-късно било решено за мохамеданския култ да се остави Бяла бина джамия, а „Черната джамия“ да бъде превърната в православен храм.

Голям дад и изключителна заслуга за тази реконструкция има българския държавник, „едни от най-добрите, не, но най-добрият приятел на Русия и руския народ. Истински славянофил, дълбоко предан приятел на Русия и руския народ“ — Петко Каравелов.

Когато Каравелов станал министър-председател на България, наредиле стени на оградата на джамията били съборени, площадът разчистен и първите работници поднашли по стенице я.

Цялостният проект за преустройството са дело на руския императорски архитект А. Н. Померанцев, който е автор и на плановите за храма-памятник „Св. Аз. Невски“, и окончателните планове и ръководството на строежа били възложени на българските архитекти Пордан Миланов и П. Мамчидов.

Черната джамия била построена в квадратна форма с размери 25 метра. Кюкча лежи направо на стенице. Първоначалният ѝ вид е изцяло запазен. Преустройството се състои само в притова и камбанарията, а така също и в прибавянето на тогочлнотната стена на олтарищата абсида. Направени са две зиркови ступинци врати с колонади. На фасадата се издигнала строила камбанария с кулол и часовник. От четирите страни около централния кулол хармонично са разположени четири кубета във индивидуалния стил, така свързани с тялото на сградата, че правят впечатление на едно функционално заимствено цяло. Преустройването продължило от 1901—1903 година.

Църквата е осветена на 27. VII. 1903 г., когато е и хранилнит ѝ празник, а не както погрешно осведомяват през 1917 година.

По-голямата част от иконите са дело на проф. Ст. Иванов, ивиой от проф. Ан. Митов и др. Стенописите на кубето са работа на проф. Ст. Бадков.

„По своя стил църквата е единствена на Балканския полуостров“ и по думите на народния поет Иван Вазов е „кулол на строителството, секретна на което нашето време не знае“.

Така възниква църквата „Свети Едмундсвенци“, в стила на която виждаме символично изобразено бълбъкянето между два свята, две религии, две различни културни мохамеданският арабско-персийски изток и българо-византийската култура, забърнена от коковите на античната древност и светото християнство.

Призлатела София потребва своя „голям българин“ — Петко Каравелов да самия северен престола на храм.

В „Юбилейна книга на град София“ (1878—1928 г.) четем: „В онава време в София имахо 8 (православни храма — б. а.). Тези храмове били: 1. Св. Неделя, 2. Св. Николай, 3. Св. Едмундсвенци (бившата „Черна джамия“), 4. Св. Па-

распева, 3. Св. Кирил и Методиј, 6. Св. Богородица, 7. Св. Вазнесење (Св. Спас) и 8. Св. Петка" (стр. 129).

В својни сборник се спомената и друг интересен факт: „Во тој ден (6. II, 1921 г.) катедралниот събор, а също и апостолът овоздо него била презрениена е богомолиця, които везли живо участие във възстановяването на храма „Света Седмочисленица“, където станало откриването на Втория църковно-народен събор.“ (стр. 133).

Минават годините. Светият Синод на БПЦ, в пълен състав, в заседанието си на 6 юни 1939 г. като е констатирал, „че нашите национални светини не се чувстват и така поспоместно, но от всички български е подобаваща тържественост“, взема решение да прикани епархиалските архиереи „да положат грижа, занаярба да се чувстват в по-голяма тържественост празниците на големите наши светини“.

Това решение е съобщено на всички епархиалски архиереи със синодално окръжно под № 6187 от 1939 година.

След 1953 г. наред с многото инициативи, проведени след възстановяването на древнопросияната родна Патриаршия отново Светият Синод в заседанието си от 16 април 1954 г. е протокол № 5362—43 решава да се организира ежегодно тържествено чествуване „Неделя на всички български светини“.

В отгеското послание до всички български народи четем другото четем: „За да отпадне достояна молитвена почит на светлата памет на въздържаници и на всеки праведен дух, отпаднал с вяра от този свят, нареждаме денят 27 юни, недела, да бъде посветен за чествуване на тези бъл-

гарски Божий угодници — светли, мъже и жени, които са приели светия дял от живота, който води към Бога и вечния живот...“.

Присповаментният български патриарх Кирил в присъстването на целия събор от архиереи на БПЦ на 27. VI. 1964 г. освети южния престо на храма „Света Седмочисленица“ в чест и памет на просияните от рода нашоето българско.

Храмът „Света Седмочисленица“ е единственият в нашата страна, посетен вкупно на славянските първоучители и техните ученици.

Като скапа реликва тук се пазят и молитвените почита голема частта от мраморите на св. Иван Климент Охридски, доносени от блажодочиналия Охридски митрополит Борис.

С освещаването на южния престо, носещ името и в памет на всички родни светини, утвърди се обособа като пантеон на родната свитост.

Плющидът през църковата и разчистен и превърнат в обширна спалня градина. Премахната са спомените от мраморното робско минало. Декоративни кръсти църкит сред зелени мори. Делата на свободното ни отгесивно играят на слънце и кръпат. Цвета църкит там, където са се издигали бесмисли. Свещенослужителите при храма са живели, живот и ще живеят и проповядват духа и славата на родката ни свитост.

Светици ГРОЗЮ П, ГРОЗЕВ

Папаз еви

„Попска къща“ — тъй е известна в гр. Стара Загора старата засега в недрата на земята малка църковина, които отгесно на петдесетина метра на площада югозападно от сегашната катедрала „Св. Ви. Димитрий“.

От протоколите на Църковното настоятелство знаем, че през 1911 г. тя е възстановена, види се, защото по нея високо се е издигнала сегашната катедрала „Св. Виц. Димитрий“ и в старата църква е престанало да се служи. Оттогава зъбът на времето започна постепенно да я руши и тъй до 1921 г., когато тя окопачена е зарита в земята. Не минава година две и отгесно на мястото на св. ацар се постави висок железен кръст върху лампоно-именот постамент, но после и той излезе.

При все това, „Папаз еви“ си остава църква, народна светина, която като кошар е събирала в едно през годините на робска неволя и безирание копейка и порина на изгнано народно сърце и го е окривала в дух на вяра към свята Благина.

Засега на анимиралото на археологичната научна нисля в града ни „Папаз еви“ е обект на бързи разкопки и изследване, тъй като тя е светина не само църковна, но и историческа, народностна. Според новите проучвания на реновирани работници от местна археологическа музей познатата църква носи върху плещите си миналото на народа ни близо от шест века насам. Погледнало от тоя аспект тя не само бласти с ореола на древно църковно минало, но сине и със славата и обявлето на беззарибно народностно познание и възродителска красота. При това в нея се е носило като слави чудният глас на ученика Васил Иванов Купец, огненит народен революционер Васил Левски, Апостолът на свободата.

Д. Никол в „Принс към историята на Стара Загора“ белдене, че когато Васил Иванов Купец, станал отгесно изгнана правда на пал народ, гогава младост и сила, мъжество и мъдрост, е запявал в църква с нудно си арциандрит Х. Василей, херунговито, в неделен ден, всички оставали прехласнати на местата си.“

В края на 1939 г. майсторската ръка на видния ниш художник и икономист проф. Никола Коужуров с много любов и възлюбение изобразил на върхушната югозападна стена на сегашната катедрала „Св. Ви. Димитрий“ историческия момент, когато Васил Левски, като ученик от 1855 до 1858 г., в Стара Загора, е пал в „Папаз еви“ в сформирания от даскал Атанас Иванов църковен хор веднџе с нудно си о. даскал Василей и други въздържаници и революционери от онова време. Под композицията изобразение, и съгласие е отбелязано от проф. Иван Удичев в изследването му „Васил Левски — биография“, стои следният текст: „През 1856 г. е образуван първият църковен хор под директното водство на даскал Атанас Иванов с участието на Васил Левски, като ученик в неволаското училище, и вкупно му архим. х. Василей. Учасствуват хористите, старозагорски революционери: Стефан Сивиков, Кольо Ганев, ученик Тодор Шинков, даскал Петър Иванов и др.“

А във, в края на западния зид на катедралата, бе спомена през 1936 г. от Градския народен съвет имената църква

с текст: „Тук е живяло от 1855 до 1858 г. Апостолът на Българската национална революция Васил Левски като ученик в неволаското мъжко училище в Стара Загора“.

Тая година под плочата от местния Комсомола беше сложена църковна вест от застената, а по средата везни карамиди-фая — израза на признание и благодарност към революционното дело и безирмерния подвиг на Апостола по случай 100 години от неговата гибел.

Затова „Папаз еви“ оweisen църковна е и народна светина, съвля за сърцето на всеки българин част от огнения и героично обявлето живот на Апостола като ученик и минало тук.

Когато е строена тази подгизна църква засега не се знае. Началото ѝ се губи в израка на далечно минало. В римописите бележи на х. Господи х. Славов и вписано следното: „... Знае се, че в махалата „Инарет“ е имало от старо време черква, която на 1743 година била подновена...“; о кумни над олтари, от горе на верниците...“

Близко до църковната се е намирал Хилендарският митоп, в който, както се спомена пред, от 1855 до 1858 г. е живял архим. Василей като тахисанют зведно с поимената си Васил.

По онова време „Богомолиците“ че са били каменни, както свидетелствуват Атанас Иванов в „Спомението си“ да пдат на служба в тази църква с клопао, дори дървено, но чрез кансар, т. е. църковен саута, който бил дължин да ги синяко от мяна на къща с чукане на тежките чукача по дебелите плас на врати, изирените голем църковни“ (стр. 11).

По свидетелството на х. Господи х. Славов от върте на черковната врата на „Папаз еви“ от дясната и лявата на етната димаше една голема мермерна плоча с издълбана на нея надпис от даскал на гръцки, а на дясно по български език: „

През 1968 г. е публикувано в Известия на Егнрафически институт и музей от Димитър Николов и Велизика Кочева проучването на същата мраморна плоча. Тя се намира сега в Археологически музей в Стара Загора и е в размери: височина 0,75 м, ширина 1,05 м, и дебелина 0,06 м.

Вградилата през 1743 г. „мермерна“ плоча в подгизната църква „Папаз еви“ е била сложена отгесно в постройбата на сегашната катедрала „Св. Ви. Димитрий“ през 1861 година, т. е. когато е замършена църковата. Отгесно-тък вероят-но поради първоно изгнание. Църковното настоятелство на Катедралата е било принудено през 1924 г. или 1925 г. да разродаде всички мраморни плочи, с които е била за-стлана Катедралата. Тая тая историческа именна плоча попадала в мъжкото отгесение на „Зелената баня“ в Стара Загора. Оттам реновирани сътрудници на музейното дело през 1964 г. по посочна на Църковното настоятелство и връбиха в музей.

Превне на гръцки език върху плочата е давал в римописа на х. Господи х. Славов. Оше от онова време българският текст е залезил. Преводлата се, че това е станало от „гръма ръка“ по време на Църковната борба. В гръцкият текст залезат имената на гръцки митрополит и свещеници, присъствували на основяването на черката. Тези имена са

изличени вероятно също по време на църковната борба. Българският текст не ше е бил изцяло затрит, защото част от него е запазена Атанас Илиев в „Словесникът“ (стр. 11).

В превод текста гласи: „С волята на Бога се възбояво наши храм на свята Великомъчени Димитър и се освети от Негово Високопреосвещенство Митрополит... при съслужението на ... от ктиторите дажди ... Михалаки, кир Пешо, кир Никола, кир Иоан, кир Мово и се завърши този пречест храм в иждивението на благочестивите и православни христиани 1743 в месец юни 29.“

Като се вземе предвид годината на запазена, може със сигурност да се възстанови името на митрополита. Това е Ангин, който се споменава в документ от 1739, 1742, 1746 и 1748 г. (Проф. Иван Саватров, „Три първи поменици от с. Арбанаси, Търновско. ГСУ, Българска факултет, XX, 1942/43 г., стр. 9).

От преобладаващите български имена на ктиторите и от измучаните гръцки имена на свещениците личи, че възбояво вилите на храма са българи. В потвърждение на това е и фактът, че българският текст предхожда гръцкия.

Тази черква е единствената от останалите черкви в града, които се намира в чертите на града. Защо?

Новите археологически изследвания върху поменатата мраморна плоча, направени пред близо десетина години от сътрудниците при Старозагорския музей съчат, че старата черква „ПАПАЗ ЕВН“ не е строена през 1743 година, както твърдят Д. Илков и Атанас Илиев, а в тази година се е извършила обновлението на същата църква.

„Това личи от глатола в първия ред от надписа, където ясно се чете „обнови се“. А и в гръцкия текст е употребен глатола „ананасо“, сиреч обновявам, възстановявам.“

А и в ръкописа на х. Господин х. Славов е отбелязано: „Доста фамилии като се поселили вътре в калето на града, попукуваха и пуждата да од има и една черква вътре в калето не се знае по кой начин и кога се е позволило това на българите, знае се само, че в махалата „Имарет“ е имало от старо време черква.“

За съществуването на голяма черква в града през средата на XVII век на два следника Евлия Челеби. Той пише:

„Старото име на града е авсанлар, което на гръцки значи червено вино. На Великден в турските градове черква се събират всички християни от околните села и това дава повод, да да се взрне градът така.“

Явно се възроизт: за кое християнско население е съществувала черквата в града? Дала само за християните от околните села, както би могло да се разбере от текста на Евлия Челеби, или около нея, вътре в града, е имало и християнско население, в чийто център черквата е запазена?

Смятаме, че първото предположение е изключено. Та през върните векове на турското иго е било трудно да се строи нова черква, дори в чисто български селища. Ако турците не са допусkali самото българско население да живее в града, била ли допусkali тук да се строи християнски храм? И то за население, което живее извън града?

Изводът е, че още през XVII век в Ески Загора е имало християнско население.

Тогава, кога е строена черквата „Св. Димитър“? Съществуваа е през XVII век, както се заключава, а през 1743 г. поради цялостно разрушаване или частично дорутване а едно преходно време, е била възстановена.

Ако през XVII век се споменава само за една черква и ако в 1743 г. се отбелязва за възстановяването на старата черква, очевидно е логично е, че това е една и съща черква.

Може да се предположи следователно, че старата черква „Св. Димитър“ — по заключението на турските от местния музей — е строена още преди падането на Стара Загора под турска власт, т. е. в една благоприятна за християнството епоха.

Така се обяснява, че тя е единствената от четирите черкви а града, които се намира вътре в чертите на крепостта на града.

Църквата не е била разрушена, или превърната в джамия, каквито случая се срещат, защото около нея е живяло многобройно християнско население. Това население е било нужно на турската власт и заради него е останена тази черква. Заповестите са имали нужда от занаятчийските услуги на местното население и поради това са се отнесли благосклонно към неговите религиозни изисквания.

„Папаз еви“, т. е. попската къща, както бележи Д. Илков, била едновременно и училище, и черква, и жилище на свещеника. Свещеникът обучавал децата на по-заможните градски българи в четене и писане... Обучението ставало на черковнославянски език.“

И тъй, с тази стена в земята църквата „Папаз еви“, ведно с Хилендарския мотех до нея, като паметник на наше славно историческо минало са свързани живо и непосредствено цели три тазни от живота на Апостола на свободата, Васил Лески, като ученик от 1855 до 1858 година.

Отсетне, когато пламенният революционер след десетина година дава в Стара Загора, за да основе тур революционен комитет, доверено му към избраните старозагорски борци революционери и сподвижници се е изразило не малко и от старото му познатство с някои от тях, като някогашен техен ученик.

В заключение оправдамо е да кажем, че църквата „Папаз еви“ е свещеник и паметник несъмнено не само на българския, но и на исторически възрожденския будителския съдба, съхранява в едно копие, мечтата и волята още преди векове на цял народ за свобода и духовен напредък.

През многостолетно си битие „Папаз еви“ е била опитие не само на вяра и благочестие, но и страж и пазител през цяла на вековете на род и родина, защото по свидетелството на историята единствено в нея през нощта на робството се е служило, цяло и проповядвало на славнобългарски език. Единствено в нея тук в града не само не загаснала пламъта на родното кандило, но то и светли е обляна, явна свещника в душите на нашите предци, за да им е било видно в мрака на османската робия.

Иконом Андрей ДАНДОВ

ИЗ ЖИВОТА НА ДУХОВНИТЕ УЧИЛИЩА

Негово Високопреосвещенство Китроския митрополит Варнава — доктор на Духовната академия

Висшето учебно заведение и определени научни институти имат право да присъждат научни степени. У нас със закон са установени две научни степени: кандидат на науките и доктор на науките. Първата научна степен се дава по правило на лица, които са преминали през аспирантски институт, издържали са определени изпити, написали са предвидените доклади и съчинение, от което да се вижда, че притежават необходимите данни за научна работа. Те защитават публично своето съчинение.

„Доктор на науките“ е степен, която се дава на лица с подкрепяна научни постижения с приносен характер. Получаването на тази степен според новия закон става само след публична защита на съчинение или на научна дейност по трима души изтъкнати учени, от които нове двама професори или с научно звание, равно на редовен професор. След успешна защита, положително гласуване на научния съвет

и одобрението на Висшата атестационна комисия лицето получава правото да носи тази титла.

Степента „доктор на науките“ може да се присъди на лица в без публична защита, ако те са осепризнати постижения в областта на своята наука. Така тази степен беше присъдена на покойните наши стари професори и на сега здравствувачите професори Илия Цоневски, Борис Маринов и Боян Пиперов. Висшето учебно заведение обаче могат да присъждат тази степен и като „дочорис кауза“. Това латинско съчетание значи „породни звания (на научните постижения)“.

Духовната академия „Св. Климент Охридски“ е между висшете учебни заведения, които присъждат научни степени. Вече степента „кандидат на богословието“ е присъдена след успешни изпити и защита на десетина души наши богослови. Четирима от тях сега са хабилитирани преподаватели в Духовната академия, трима са редовни асистенти, а някои са на работа под църковното ведомство. Като възложение на

архимандрит Климент Рилец беа присъдена степеня „кандидат на богословието“ на съвместно за неговите трудове. До днес ний не се е казал за получаване на степеня „доктор на богословието“. Академическият съвет обаче е присъждал такъ степен както вече са спомена. А на изтъкнати наши и чужди богослови е присъждал „доктор на богословието“ хонорис кауза“. На първо място тя е била дадена на покойния патриарх Кирил, на заслужаващия професор протопрезвитер д-р Св. Цанков, на покойния виден митрополит Неофит, на покойния виден руски богослов Круцицкий и Коломенски митрополит Николай и на шире здравствувания ректор на Духовната академия Макариополски епископ Николай.

В едно от последните си заседания Академическият съвет на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ реши да присъди научна степен „доктор на богословието хонорис кауза“ на Негово Високопреосвещенство св. киторския митрополит г. Варнава, който има седилище в гр. Катерини, Северна Гърция. Това свое решение Академическият съвет взе въз основа на два доклада от свои членове. В докладите беше подчертано, че Н. Високопреосвещенство митрополит Варнава е изтъкнат богослов и научен работник. Той е завършил висше образование в Атина и е защитил научно съчинение, за което е получил степеня „доктор на богословието“. В продължение на години той работи в областта на науката и е написал редица студии и научно-популярни книги и статии. За тях неговия постижения той е удостоен със степеня „доктор на богословието хонорис кауза“ от Ленинградската духовна академия и е обявен за почетен член на Богословския факултет в Белград.

През 1972 г. той написа обемиста книга от 433 стр. на тема „Основните закони за управлението на православните патриаршии с исторически сведения“. Православните патриаршии са наредени по официално приети сега ред: Вселенската патриаршия (15—37), Александрийската (41—102), Антиохийската (105—138), Иерусалимската (141—1773), Руска-

та (175—185), Сръбската (189—208), Румънската (271—321) и Българската патриаршии (323—386).

За всяка една от тях патриаршии са дадени исторически сведения, изработен върху последните постижения на науката за всяка една от тях. Любопитният читател ще научи от книгата за броя на православните, за устройството на всяка отделна патриаршия, за нейното просветно дело, за учебните заведения, за развитието на богословската наука и т. н.

Разделът за Българската патриаршия по обем е между средно големите. При разработката на тази глава от книгата св. Високопреосвещенният автор е изложил помощни в листно на покойния доцент от Духовната академия Апостол Михайлов. Той е превел нашия сегашен Устав от български на гръцки език. Написал е кратка историческа преглед, като е започнал от 1871 г. Високопреосвещенният автор не е пропуснал да подчертае, че Българската патриаршия е призната от Вселенската и от всички други православни патриаршии и самостоятелни църкви, с които е в редовно общение. Изтъкнал е, че управлението на нашата Патриаршия и е избрано Царьово-народен събор. Пълн състав на Св. Синод и Изпълнен състав на Св. Синод.

Книгата на Н. Високопреосвещенство митрополит Варнава за сега е единствена в православния свят. Затова тя е тържесва дело както за православните, така и за християните от другите деновадения, които биха се интересували от урежданата и устройството на православните патриаршии. Поместните пък помалки и индекс от 385 стр. до края свърше много улесняват неговото използване.

Като във прея във качествата на тази книга и научните постижения и другите научни трудове на Негово Високопреосвещенство св. киторския митрополит г. Варнава, Академическият съвет на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ реши единодушно да го удостои с високата научна степен „доктор на богословието хонорис кауза“. Да бъде на многога лета. Ис пола ети, Господи!

Проф. Ал. МИЛЕВ

ВЪЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

Празникът Преполовение в Асеновград и Бачковския манастир

Този празник всяка година буди трепет в душите на вярващите. От София, Пловдив, Кърджали, Пазарджик, Сливен, дори от Видин за този ден тръгват с вази, райсове и леки коли поклонници за св. Бачковски обител. Още на 21 май в Асеновград пристигнаха поклонници и се обитиха към храма „Св. Влдоवेशение“, където се чакара са чудотворна икона, която на 23 май, Преполовение, ще се носен в манастира.

На 22 май, вторник вечерта в 18 часа се отслужи вечерня и бдение от новозиконоложния енорийски свещеник Тодор Василев Тодоров. На 23 май, в 3 часа след полунощ, почина ранната служба. Във глава в Асеновградския архиерейски наместник в 5 часа тръгна религиозният шествие за Бачковски манастир. Освен Асеновградският клар в него все улични многобройното множество, а също и тридесетина енорийски свещеници, дошли е братствата си. В 5.30 пред манастира, при арката, Негово Преосвещенство Траянополският епископ Изларзов с манастирското братство очакваше шествието. Тук при посрещането говорих преосвещенят Игумен, който изрази радостта си, че и в тази година в мир и спокойствие, нашия народ посрещна празника Преполовение, т. е. 25 дни от Паската и 25 дни до Петдесетница. При бие на манастирските наемани и клепала вървящите преминаха под свода на манастирските порти. Направи се лития около съборния храм. След това на специален подолу на площадката пред съборния храм преосвещенят Изларзов с нечетесетина свещеници в Асеновградския архиерейски наместник навършиха водосвет. В словото, което той каза, ясно се изтъкна, че вървящият народ, който почето този празник на покровителката на св. обител — Божията Майка, е благодарен на Народното правителство за това, че съдейства на

св. Църква сполучно да изрази своите религиозни чувства и да бъде удостоен в посещението на манастирите, които са били огнища на вяра, език и народност.

Лично преосвещенят поръчи многобройния, вървящият народ. В съборния храм се внесе св. икона, на която там се поклониха цялото множество. Преосвещенят епископ предаде благословението на Българския Патриарх Максим. Всички със свещи лица преяха Светейшното благословение.

Сложи се народна трапеза. През цялото време епископ Изларзов до 14 часа не седна, обиколи всички и на всеки каза явява радостна дума и позволи усърдието на всички.

В 14.30 шествието тръгна обратно, вървящото лая от преосвещения епископ и манастирското братство. Пак се каза слово пред арката, където с целование се изорати свещенството, а вървящите с осенение на св. кръст за добър път.

В 15 часа множеството с райсове и леки коли пристигна пред храма „Св. Благоवेशение“ в Асеновград. И тук се отслужи вечерня от свещенономом Симеон Чунгаров, а в двора на храма пак се сложи народна трапеза.

До нощи вечерта, а и през дълга след празника нощ, от св. обител пристигаха богомилци. Те се отбихаха и в храма „Св. Благоवेशение“, където на 25 май, Третото наименование главата на Св. Йоан Претеча, в аязмото, храмният празник на народлика при него, уталожава духовната си жажда с пръсването си на богослужението.

Така и тази година, удостоена от Бога, в мир премина този свят християнски празник и традиция за града и св. обител.

Свещенономом СЛОЖ, ЧУНГАРОВ

ИЗ ЖИВОТА НА ПОМЕСТНИТЕ ЦЪРКВИ

Нов архиепископ на Крайова и митрополит на Олтения

1915 г. в с. Точилени, окръг Ботаници. Марското му име е Теодор.

През 1929 г., след като завършила основното си образование, той започва стъпките си към висшето и бива приобщен към братството на манастира Равада, окръг Сучава.

През есента на 1932 г. се записва в манастирската семинария в манастира Черница, която завършва в 1940 г., а в 1944 г. е голям успех завършил в Богословски факултет в Букурещ. На 6 VIII 1935 г. била "посрещан в манастирство. Малко по-късно той служил като перодик в манастира Бистрица, след това в патриаршеската катедрала, а на 1 март 1945 г. бил назначен за ефимерий в Янкетя митрополитска катедрала. От 1 април 1946 г. той е същевременно и учител на манастир, живял в митрополитата, неботе филиали и манастири. На 1 юли 1948 г. той е вече ефимерий в всички манастири в Янкетя архиепископия. На 1 април 1949 г. като архимандрит е назначен за ефимерий на Молдавската и Сучавската митрополия.

На 1 март 1950 г. Негово Блаженство Патриарх Юстиниан, като официал големите му качества, го принавял за ефимерий в патриаршеската администрация, а на 5 март г. е ръкоположен за епископ.

Между 1 септември 1950 и 10 октомври 1954 г. е ректор на Богословския институт в Букурещ, след което е основан патриаршески епископ до 28 юни 1962 г., когато е бил назначен за епископ на Арад.

На 10 май 1953 г. е взел участие в делегацията, дошла за интронизацията на блажендопочинали и присмоянствено българския патриарх Кирил, а на 4 юли 1971 г. — в тази по интронизацията на Негово Светейшество Патриарх Максим. По време на официалното си посещение в Румелия през 1972 г., волената от Негово Светейшество Патриарх Максим българската църковна делегация се е радвала на подкрепата братска съдружност и гостоприемност от страна на италиански към нем Арадиски епископ Теодост.

През есента на 1950 г. в качеството си на ректор на Богословския институт в Букурещ, той е бил декориран от Антиохийския патриарх Александър III с ордена "св. св. ап. Петър и Павел", а на 30 август същата година — с правителствения орден "Звездата на ИР Румелия".

Валкът сътруднивал на Негово Блаженство Патриарх Юстиниан и на върховното ръководство на Румелийската православна църква, Високопреосвещения митрополит Теодост е извършила многогранна и плодотворна дейност в полза на Църквата и държавата. Той винаги е прониквал съдружностно разбиране на всички епохи, което се нарича "слово", чрез умело и мъдро съхраняване на настоящето и миналото и перспективата за бъдещето.

Трудни, които той изпадал биде колебание в мислите си като ректор на Богословския институт в Букурещ, като патриаршески ефимерий и по-късно като епископ на Арад, му донесл е изключителна чест и дълбоко признание.

Уместно е да се отбележи, че епархийски център на новия архиепископ — Крайова — е един от най-големите градове в Румелия, с известен университет, с големи църковни и културни традиции. В него, както е известно, са намиращи подслон условия за работа много български преселници и революционери през време на турското робство.

Прот. Александар МУНТЯНУ
Свещ. Анатолій БАЛАЧЕВ

Руски православен храм в Дрезден

Между православните храмове на Московския Патриаршия в района на Средногерманския Екзархат, е в руската православна църква в гр. Дрезден — Германска демократична република. Този храм е изграден много близо до центъра на града, на улица "Юрий Гагарин", до централната дрезденска гара, която е съвсем близо до самия център на Дрезден. Църквата е построена през 1874 г., в типичен руски православен стил — кубообразен красив монументален дом, с величествена акустика и хармонично звучене, както във външния така и във вътрешния вид. В началото храмът е принадлежал на Руската императорска мисия в Дрезден, а от доста години вече се числи към Московската Патриаршия. От 1 Май г., г. за Архиепископ Берлински и Средногермански Патриаршески Екзарх е назначен Негово Високопреосвещено Архиепископ Филарет, който ще замести Високопреосвещения Владимир.

Енориейски свещеник на храма е младият, възлюбен

енергичен и рядко сърдечен наш събрат свещеник Младша Димитар, завършил православния Богословски факултет в гр. Преполов, Чехословакия, след което е бил аспирант в Ленинградската духовна Академия, където е получил и научната степен — кандидат на богословие. Словак по произхождение, о. Михаил говори освен родния си словански език още и чешки, немски и руски език. Патрон на храма е св. Симеон Духовопрет. Църковният хор е също така доста типичен руски стил: две възторжено, молитвено, създана дълбоко версно настроение в душата на всеки боголюбител. Диригент на хора е И. Финя. Користите и хористите са със забележителна музикална култура, което продължава при възникването на всички песнопения. В храма се черпуват православни руси и други народности, между които и едно българско семейство.

Прот. Кирил МАВРЕНСКИ

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Спасена

Беше лято 1860. С пролетния новин над Крива паланка се понесе радостната вест, че не ялява от градчето, и пазва-та на планината, ще се изгради манастир. Св. Янко — опитен и търпелив на българинството. Всеня добър българин с разност се записава от все старе дар на манастира. Не остава по-низад я майстор Никола. Работите му вървяха добре. В еснафа, в градчето, във и хален зал пределяне на Крива паланка се говореше за халатните рече на

Уста Никола. В семейството му мурзушкаха пет птичета, Най-голямата — Малина вече се канеше за иде под венчило е най-малката момка от градчето, а най-малката — Спасена, ето тяя година навърши осемдесет години. Растеше стройна и гъвкава като филижан. Гледте се нава аде още, а хубостта й личеше. Щастлив беше Уста Никола. Само от време на време в сърцето му се проваляше мълка, че няма млякка рожба, но дълбоки сних в къщата бързо я разсеиваше.

Тая година пролетта настъпа рано. Мина Великия, жетва и вършотба, Богатата светена прина на Мария стопа спешните прощави. Всичко се нареджаше много добре, само в съществува на Уста Никола от време на време като червей го прождаше мисълта, че не може да изпълни обещанието си към манастира. Надяваше се обаче до една година да се азмоте и да се отстрани пред Бога и пред хората. Дните и нощите се сменяха един след друг. Малките растяха, големите стареяха. Животът в Крива паланика си течеше без особени промени. Една сутрин малката Спасена не се почувствува по добре. Едва стана от одъра, козиното ѝ се бише зачервило и в болеше. На другия ден болката се засили. Извика баба Пена — билкарката. Старата вари билки, налага болното козинко, каза го с мехлеми, но нищо не помогна. От ден на ден болката се усилваша и ставаше все по-лошо и по-лошо. Стигна се до там, че Спасена сама една можеше да направи някоя крачка. Големите се изкехна, а болестта на Спасена не минаваше. Къде не ходи Уста Никола! От къде билкарки, баячи и хекимини не доведе, но нищо не помагаше. На края му казаха, че ще трябва да се отреже крака, иначе ще си отиде занадочно. Дълго те козоба баящата, но най-сетне се реши. Мисля се за края и отиде чак в Цариград да доведе лекар, който да направи операцията. Когато го доведе и той започна да изнавърва инструментите си, в къщи зареваха като на умряло. Разчувствува се и майстор Никола, сърието му се сви, не можеше да си представи как ще умре Спасена с отрязан крак. Приблизил влезе в стаята на хекимина.

— Прошвай хекимин — ефенди, но на прави операцията. Ако от Бога е писано да умре... махна с ръка, въздъхна и издържаше мисълта си. Слезе току му плати и го изпрати по живо по здраво.

Запиха се отново сивите тъжни дни. Сама Спасена ле можеше да направи и една крачка. Почеве от времето си прекарваше на легло. От туз до там, гдето се вика, трябва да ле и нощ вие изора, а ти лъшеете като сам-самичко цвете без слънце.

Мина дългата зима, изтъмуляха се пролетта и лятото, дойде гроздобер. Тази година обещаваше година берекет. Глъч и веселие се помесиха из лозята. Само Спасена лежала на одъра в козинбата на края на лозето, едва издържаше съзнателта си. Мъката и заданяше и тя започна все по-силно и по-силно да хълпа, докато напълно отмаля. Изведнъж устия, че никой и бута по рамото, обрна се и видя баба Катя, съседката ми, която беше починала преди година.

— Зашо плачеш, чедо?

— Ох, бабо Катя, побухна още по-силно в плач Спасена, защото ми е тоя живот, като живя труп да се влача и тежа на всички?

— Не плачай, чедо, и за твоята болест има лек! Облегчи се на мене, ще можеш ли да вършиш да те заведа до „Голата скала“. Там, сано на нея растат листата, които ще те изцелят. Спасена тръгна с бабичката. Те вървяха леко, сякаш летяха над земята. Колко хубаво беше всичко! Ляколето, цветя и билки приятно ухаеха. Пчели и мушци бръмчеха и прехвърчеха от цветя на цветя, Спасена сякаш забрани болката си. Ето, стигнахме. Запомни хубаво скалата и листата на нея. Ще ти откъснем, ще направим лъпа и ще я поставим върху болното козинко. А като оздравееш важи на баща си да не забравя обещани даяр на Св. Яким. След това баба Катя започна бързо да се отдалечава, докато съвсем се изгуби, сякаш се стопа в далечината. Спасена разтърка очите,

поогледа се и видя, че се намира в козинбата. Значи беше сънувала. Погледна навън. Наближаваше блудна. На прекръстиче долиташа веселите заклачи и веселите на гроздоберачките.

— Мамо, стигнае!

Майка ѝ и стигна ѝ долиташа разтревожени.

— Какво има, чедо, защо викаш?

Спасена им разказа съвсем си. Помогнаха ѝ да се качи на коия и чичо ѝ то повеле по пътя, по който бяха вървели и баба Катя. Спешно, голима поръчка беше задържала Уста Никола в града и той не можа тази година да бъде на гроздобер. Те продължиха да вървят по същата пътека. Стиско жужеше на преден. Същият приятен мирис на билки и треви. Устие малко, като прекръстиче чичо Яким в далечината трябва да видят „Голата скала“. Който равномерно чакане се козината си. Същиято превалеше на запад. Изкачиха се на хълма и започнаха спускането.

— Чичо, виждаш ли в там? — Спасена сочеше развътукувано с пръст в далечината. Това е тя, чичо, „Голата скала“, забрляха. Овръганията на отвесната скала се оформиха все по-ясно. Стигнаха в самата ѝ основа, сякаш залепени за нея разтвяха същите листи големи цвела венци, като баба Катя ѝ показа на гън. Набраха ги и на един дъх изманиха обратна пътя до лозето. Не чакаха да се върнат в града още в толето намериха заплата от листата, разтвяха една риза за превръзване и паложка болното козинко. Свещерваше се. По-голямата част от гроздоберачите се бяха прибрали с ръпичите-кози гронае в града, а останалите се готвеха за сизие и лозята. Спущаще се приятна топла вечер. Звездите едва след друга все по-ясно и по-ясно заблестяха. Тази нощ Спасена сна сполучиво и непродумано. На сутринта устия поглед себе си монотно. Нещо беше изтекло от болното козинко. Почувствува облекчение. Почистиха го и отново го паложиха. На другия ден Спасена започна бавно да вържи болния крак. Сана вече можеше да пристъпи. Гроздобера беше към своя край. Дружките ѝ не се стръпиха и забрляха напред първи да вкажат на Уста Никола за станалото чудо. Като ги видя да идат към нея и вкупу пом влякоха в дюкаща помислил най-лошото.

— Казвайте, Спасена жива ли е?

— Жива, жива и здрава чичо Никола, влезе за в пресрещието.

Уста Никола махна бързо претстакана и изтича навън. В далечината се виждаха влизаните пътни коли с гронае. Ето различава тяхната. От нея слезе някой... да, това е Спасена. Да върна ли на очите си, Боже! Тя тича към него!

— Татко...

— Спасеня!... Прегърна я и съзнател, които не можеше вече да задържи заплахата по избравеното лице. Спасена на един дъх му разказа за стъп си и за чудното си излекуване.

— А знаеш ли какво ми каза още баба Катя, татко?

Обещал си даяр на манастира Св. Яким, трябва да го даеш!

— Ша, ша чедо, радостно и развътукувано преговори Уста Никола. Притисна по-силно Спасена до гърдите си и изрече с развътукувани глас:

— Благодарни ти, Боже, за голямата милост, благодаря!

Васил КАРКОЛЕВ

Преглед на „Журнал московской патриархии“

(Кв. 11 и 12, 1972 г.)

КНИЖКА 11. В началото на тази книжка се съобщава за посещенията на Светейшия Патриарх Пимен и др. членове на делегацията на РПЦ от 12 до 31 октомври 1972 г. на Сръбската, Румънската и Еласката църква. Следват определенията на Св. Синод, описание на посещенията в СССР на главата на Колетската църква Светейшия Шемуа III, Папа Александрийски, Патриарх Аугубиски, Иерусалимски, Нубийски, на петте западни гравани и на другите Маркусиски власти. Далени са съобщения за посещенията в Св. Св. Синод и на други чуждестранни църковни делегации и духовници. Далена е акция за този официален отдел дроника на по-важни църковни приеми и срещи на чуждестранни гости с представители на РПЦ през м. септември 1972 година.

Отдел „Церковна жизнь“ започва със съобщения за служенията на Светейшия Патриарх Пимен през септември и октомври 1972 г. Далени са прекрасни илюстрации от посещенията на Патриарх Пимен в Иерусалим и поклонението му пред Гроба Господен (на 18 май 1972 г.). Поместени са словата и решите на Светейшия Патриарх Пимен, произнесени по време на неговото вселенско пътуване по Светите места. Авторът свещ. Ст. Димитриев описва това поклонническо пътуване най-подробно. Преподължават от ОДС И. Тихоновски даяр описание на пребиваването на Патриарх Пимен в г. Одеса, което е илюстрирано със снимки от издирването в Одеса богомолциания в Успенския кафедрален храм. Свещ. В. Хвостовъ описва празничното хромово празник в Пачисковата св. Успенска лавра. На 10

септември се празнува намярочното монети и прославата на прераденият свят на Волгата и в Галицка земя приобщават на Ивн, агуба и т.у.т. Пачевски, реинтегриран защитен на православната вяра в западните руски земи от уни даството.

Под заглавие „Паметник на братската любов“ архимандрит Ириней (Середин) пише за руското подпорие в Токио (Япония). Следват някои съобщения за началото на учебната година в Ленинградските духовни учебни заведения, в Оаеската духовна семинария и за живота в руската Архиепископска епархия. Поместна е и снимка от момент на богослужение, съвременно от новопокропския Архиепископ и Южноамериканския св. Максим в Благоевденския събор в Буенос-Айрес.

Следват проповеди на Светейшия Патриарх Пимен в деня на празника Въздвижението на Кръста Господен; на прогвор. И. Соболев за Православния храм; на свещ. Вл. Давидов за посещението на Исуса Христа в гр. Нази и възкресението на починалия син на вдовицата и др.

В отзед „В заштиту мира“ са дадени материали (комюнионето, резолюцията, заявленията за Външен и др.) от заседанията на Работния комитет на ХМК, състояли се в гр. Есно, Финландия, от 29 септ. до 2 октомври 1972 година, Поместна е и речта на президента на ХМК Ленинградския и Новгородския митрополит Николай при откриването на заседанията на Работния комитет на ХМК, както и снимка на митрополит Николай с Президентта на Финландия г-н Урхо Кеконен.

Отзед „Из жизни Православия“ започва с портрет на новобитричанин Светейшия Димитрий I, Архиепископ на Константинопол и Вселенския Патриарх. Георги Скобей описва църковна и патристична речта на Патриарх Димитрий I. Проф. К. Е. Скурят пише за Галицката православна църква кратък исторически обзор. А. Игнатиев описва накратко посещенията в България на Кмитърбарския архиепископ д-р М. Рамдей, давайки и снимка от посещението на високия английски гост по време на приема у Зап. председателя на Държавния съвет за НРБ Ив. Михайлов. Андрей Андреев съобщава за тържествената промоция и връчването диплом доктор на богословие на българския гражданин Харитон Попов в Християнската богословска академия във Варшава. Този тържество станало на 11 май 1972 г.

В отзед „Науменчески контакти“ Растиславит и Новочеркаския архиепископ Владимир дава подробно описание на заседанието на ЦК на ССЦ (XXV — юбилейно заседание), състояло се от 13 до 23 август 1972 г. в гр. Урехт (Нидерландия). Дален са 4 кубайн илюстрации от тази година икономическа прова. Следва описание на посещението в Рин на Чорнаския епископ Серафим (Ролон) със снимка от срещата му с Негово Светейшество Пала Павел VI. Направен са съобщения във връзка с IV сесия на Междунаропска църковна конвенция по подготовката към дванадесетия и дванадесетия конвенция на съвещанието на православните и англиканския епископи.

В Богословския отзед прог. Иоан Копарон дава прересен очерк за живота и дейността на аместата на Янония — Архиепископ Николай Касатки във връзка със 60-годишнината от вестната кончина. Дален е портрет за този велик православен мислитель и снимка за гроба на съдия.

Дален са шест илюстрации от посещението на Светейшия Патриарх Пимен в Йерусалим и срещите му с Йерусалимския Патриарх Негово Блаженство Венидид, както и красивия будител храм Господи и г. Нагазия и др. Тук е поместено и Потро слово на св. И. Златоуст от никла „Оргластелни беседи“. Дален е и св. Ивн Златоуст в архиепископ обачение — стенопис от палата на Поворския храм в МДА.

КНИЖКА 12. Тя започва с Рождественското послание на Светейшия Патриарх Пимен към пребиваещите архидиаconi, към всички верни чедя на РПЦ и съотечествениците в чужбина, което започва с текста от Евангелието на Иоана (4, 14): „И не видяхме и свидетелствуваме, че Отец провад Сина за Силата на света“.

Следва изборение на братските посещения на Светейшия Патриарх Пимен в Сръбската, Еладската и Румънската православни църкви, в Грузинската православна църква и срещата на Предтеятелието на РПЦ и на Арменската църква.

В отзед „Церковна жизнь“ са дадени служенията на Светейшия Патриарх Пимен през юниври 1972 г., описани на църковните тържества по случай паренятията и хиротонията на архимандрит Симон (Новиков) за Рязанския в Касимовския епископ и на архимандрит Дамаския (Бодрий) за Тамбовския и Мичуринския епископ. Дален са и биографични данни за новите руски епископи, както и илюстрации от тържествените богослужения и хиротонии. Ю. Шилов описва под заглавие Сергей ден „У Троици“ тържественото богослужение с участието на Светейшия Патриарх Пимен в деня на блажената кончина (8 октомври) на преп. Сергей Радзевския в Успенския събор на Троице-Сергиевата лавра. След това прог. Димитрий Неветцев пише за пребиваането в СССР на група православни араби от Месино, начело с еп. Антоан Шераури. Прог. И. Деминич пише изкороз с биографични данни за починалия Чебоксарския и Чувашкия архиепископ Николай. Следва приветствието на Патриарх Пимен в Московската духовна академия и семинария по случай завършването на уч. година и описани на годишните актове в МДА и в ЛДА и ЛДС. Далено е съобщение с портрет на новоназначения наместник на Троице-Сергиевата лавра — архимандрит Иероним (Зиновьев), както и кратки хроника за църковния живот в Московската, Воронежкоградската, Калининската, Краснодарската, Смоленската и Тамбовската епархии в изкороза за починали духовници.

В отзед „Проповеди“ са поместени: Словоето на св. Амвросий Мелитополски за Рождество Христово, проповедта на Ивновския и Кинешемския архиепископ Георгий в деня на Рождество Христово и др. Архиепископ Питрим под заглавие „К 30-летию СОЮЗА ССР“ и проф. И. Заболотския под заглавие „Славный юбилей Родины“ пишат за всеотриятелни постижения на Великия Светски съюз и за живота на РПЦ в новите социалистически условия.

В отзед „В заштиту мира“ са поместени: Комюнионето на уредителното заседание на Международната Комисия на ХМК (1—2 юниври 1972 г. в София), писмото на ХМК до ген. секретар на ООН, докладта на востанялото на Богословската конвенция на ХМК (Москва, 12—14 септември 1972 г.) и др.

В следващия отзед „Из жизни Православия“ проф. К. Е. Скурят дава кратки исторически преглед за Еладската православна църква.

Отзедът за Науменчески контакти съдържа: комюнионето на съвместното заседание на Президиума и съвещателния комитет на КЕИ (24—27 октомври 1972 г. Пулберг, Австрия), речта на Ленинградския и Новгородския митрополит Никодим на православно-реформистското събещание в Дебреценската реформиска богословска академия (Угарика) за Предтеятелието и съвременността, преживяването в СССР за предтеятелието на религиозната общности в Англия и др.

Богословски отзед на тази година съдържа статията на проф. А. Георгиевский — „Рождественская радость“ и на А. И. — „Свархизмунд Павий Величювский и Шесто слово на св. И. Златоуст на никла „Оргластелни беседи“.

Накрая автор П. У. пише със основа на списанието на Панския институт „Ориенталиа Християна периодика“ исторически очерк за Котската църква.

Заключителния врътник е белг преглед за сътворяването на „Журнал Московской Патриархат“ за 1972 година, още веднъж подчертаваме, че всички статии, изследвания, проповеди, наученически и изготвени материали и въобще всичко поместено в него представлява ценен научно-богословски материал: в много-вече принос в съвременната православна и влобне християнска богословска наука, отразяващия новото разбиране за принаженето на християните в света — служение Богу чрез единството на човеша.

Д-р Харитон ПОПОВ

„И не оскърбявайте Светия Дух Божий, с който сте запечатени за в деня на избавлението.“

(Ефес. 4:30).

Цена 8 стотинки — годишен абонамент 2,50 лв.; сметка 111011 БНБ — Софийски градеви акон Синодално издателство — ул. „Св. София“ № 2 — София

Редактор лод, Георги П. Царев

Печатница „9-ти септември“ — София